

قالی همدان

همدان یکی از مراکز عمده قالیبافی ایران محسوب می‌شود. اهمیت آن از این جهت است که میزان محصولات قالی و قالیچه‌های تولیدشده با قیمت ارزان، از سایر نواحی قالیبافی ایران بیشتر است، به طوری که می‌توان همدان را مرکز قالیچه‌های ارزان قیمت نامید. در سالیان گذشته بیش از صدها هزار نفر در استان همدان به قالیبافی اشتغال داشتند ولی امروزه از این خیل تنها ۴۷ هزار و ۷۱۹ نفر بافنده‌فرش باقی مانده‌اند که از این تعداد ۳۷ هزار و ۶۷۰ نفر خانم و ده هزار و ۴۹ نفر آقا هستند.

قدمت صنعت قالیبافی در همدان ثابت نشده است ولی قابل استنباط است که با زمستان‌های سرد و طولانی این منطقه لازم بوده مردم برای پوشش محل نشیمن یا کف اتاق خود یک نوع فرش تهیه کنند. شواهدی وجود دارد که این صنعت در قرن شانزدهم میلادی در قروه درگزین یا درگزین همدان وجود داشته، زیرا گفته شده که شاه طهماسب صفوی یک تخته قالی کار درگزین را به برادر خود شاه سلیمان عثمانی (معروف به قانونی) هدیه کرده بنابراین چنین به نظر می‌رسد که حدود ۴۵۰ سال قبل مردم همدان در این صنعت شهرت داشتند.

آنچه بیش از هر چیز موجب شناسایی قالی‌های همدان می‌شود، وجود ریشه‌های بلند و پرپشم آن است، به طوری که قالی‌های همدان سنگین‌تر از قالی‌های دیگر مناطق ایران می‌باشند.

تنوع نقوش و طرح‌های فرش در منطقه به آسانی دلالت بر آن دارد که گستردگی این حرفه قطعاً حاصل سال‌هایی بسیار پیش تر از این بوده است. وجود قالیبافی پیشرفته‌ای در برخی روستاهای درگزین از جمله روستای سوزن از سابقه تولید فرش در این منطقه حکایت می‌کند.

یاکوب پولاک طبیب دربار قاجار در سال‌های ۱۸۵۰ در سفرنامه خود می‌گوید "فرش ایران بیشتر نه از نظر رنگ بلکه از حیث دوام و دقت بافت معروفیت دارد ... زیباترین قالی‌ها از آن ایالت فراهان در نزدیکی کرمانشاه است و چادر نشینان کردستان و همدان نوعی از قالی درجه دو می‌بافند آن‌ها با استعمال رنگ قهوه‌ای باز در زمینه قالی‌ها که از پشم شتر است، می‌دانند که چطور جذابیت ظاهری قالی‌ها را بالا ببرند.

در حوالی همین سال‌هاست که کمپانی انگلیسی زیگلر در سلطان آباد اراک شروع به سرمایه‌گذاری و ایجاد کارگاه‌های بزرگ قالیبافی کرده و سپس سرمایه‌گذاران دیگری جذب بازار این حرفه می‌شوند. بخش‌هایی از همدان و ملایر نیز از حوزه فعالیت گسترده آنان به دور نمانده و بازار همدان گذرگاه مناسبی برای عرضه و صدور فرش‌های ساروق و جوزان و مهربان و انجلاس می‌شود.

امروزه قالیبافی در همدان از یک سو در ارتباط با استان مرکزی و از یک سو در ارتباط با مراکز قالیبافی قروه و بیجار کردستان نشان از گستردگی حرفه‌ای می‌دهد که به دلیل تنوع نقوش رنگ‌آمیزی پشتوانه با ارزشی در تولید فرش ایران است.

امروزه بازارهای شهر همدان از تولیدات عشایر مهاجری که فرش‌های سنتی خود را تحت عنوان بافت همدانی (با استفاده از پود پنبه‌ای کوبیده منفرد بین هر ردیف از گره‌های ترکی) عرضه می‌کنند، پر شده است.

قطعه‌های قدیمی و عتیقه که در بازار موجود هستند معمولاً به صورت کناره و در برخی اوقات قطعات بزرگ می‌باشند. این قطعات از کارگاه‌های شهری و با طرح‌های ساده و غیر پیچیده با زمینه‌ای از موی شتر رنگ نشده یا پشم گوسفند رنگ شده و حواشی پهن به بازار عرضه می‌شوند. رنگ‌های تزئینی و سایه روشن گوناگون، عمدتاً سرخ و آبی، همراه با طرح‌های هندسی و نقوش استلیزه، شامل شش وجهی، چند وجهی و لوزی و تزئینات فرعی دیگر به رنگ طبیعی تولید می‌شوند.

امروزه محصولات همدان به ندرت با اینگونه قطعات شهری و عشایری قابل قیاس می‌باشد. نقش‌های اصیل و به نسبت رسمی جای خود را به طرح ترنج مخصوص همدانی داده در حالیکه نقش‌های تکراری بوته و هراتی و دیگر طرح‌های گل و بوته‌دار به کالاهای تجاری ارزان و تولید انبوه شباهت دارند اگر چه گهگاه موارد استثنایی نیز دیده می‌شود که زیبایی خاص خود را دارند. به رغم این به نظر می‌رسد که گویی امروزه بافندگان و کارگاه‌های مختلف درصدد بازگشت به دوران خوش گذشته هستند به همین منظور برای آنکه طرح‌های امروزی قابل تشخیص از چنان قطعه‌های اصیل باشند، واژه اکتاتانی یعنی نام باستانی همدان بطور فزاینده در تجارت فرش مورد استفاده قرار گرفته‌است.

ویژگی فرش دستباف همدان

همدان یکی از قدیمی ترین شهر های ایران و جهان است که در قدیم اکتاتان نامیده می شد . این شهر، مرکز خرید و فروش فرش هایی است که در روستاها و شهر های اطراف همدان بافته می شود . نام طرح های فرش دستباف همدان ، نام همان شهر یا محلی است که فرش در آن جا بافته شده است . به عنوان مثال نام برخی از فرش دستباف همدان ، نهاوند ، ملایر ، حسین آباد ، تویسرکان می باشد . شهر همدان را یکی از مراکز عمده فرش دستباف در ایران می شناسند زیر قالی و قالیچه های زیادی با قیمت ارزان تولید می شود . حدود 50 هزار نفر از مردم همدان امروزه مشغول به فعالیت در این عرضه هستند که در گذشته تعداد قالی باف ها از 100 هزار نفر هم بیشتر بوده است . فرش دستباف همدان اندازه و طرح بخصوصی دارد که موجب تمایز بین فرش همدان و دیگر فرش دستباف شده است روشی که قالی بافان فرش دستباف همدان برای بافت فرش استفاده می کنند اینگونه است که با بافتن هر رج یک ردیف پود را روی گره ها قرار می دهند . سپس با شانه آن را محکم می کوبانند . به این روش پود یگانه گفته می شود یعنی در بافت فرش فقط از یک پود استفاده می کنند در صورتی که فرش دستباف کاشان دو پوده و در برخی موارد سه پوده هم می باشد . در این روش پودی که مابین هر رج قرار می گیرد قابل مشاهده است . قالی باف های استان همدان از گره ترکی برای فرش دستباف استفاده می کنند تا فرشی کاملاً محکم ببافند . فرش همدان معمولاً از طرح های هندسی در نقشه استفاده شده است . فرش های دستباف این شهر مرغوب و بادوام است و با گذشت سال رنگ و طرح فرش از بین نمی رود . رنگ های بکار رفته در فرش های دستباف همدان قرمز پررنگ و آبی سیر بوده که امروزه رنگ های دیگری مانند سبز روشن ، قهوه ای و آبی درفرش ها دیده می شود . در قالی همدانی چله کشی ترکی بیشتر استفاده می شود . برای نخ چله و پود فرش دستباف همدان اغلب از پنبه استفاده می شود . برای پرداخت فرش دستباف همدان ، فرش های شهری بافت همدان پس از اتمام بافت پرداخت می شوند ولی قالیچه های محلی در زمانی که فرش بافته می شود پرداخت فرش هم صورت می گیرد .

ساختار فرش همدان

در اینجا از ذکر جنبه های فنی نظیر چله کشی، ریشه زنی، مقراض کاری و پرداخت قالی، به رعایت ایجاز سخن، صرفنظر می کنیم چون با نقاط مختلف ایران در طرز کار و نام ابزار، تقریباً یکسان است، جز اینکه در بعضی از جاها تغییراتی جزئی دارد. تنها به ذکر این نکته می پردازیم که در بافندگی، کار بافت به وسیله افراد مختلف، با مهارتها و تخصصهای گوناگون انجام می پذیرد.

پشم:

بهترین قالیچه های استان همدان از پشم دستریس تهیه می شود، خامه مورد نیاز به صورت دستریس و ماشینی مورد استفاده است، که نوع دستریس بیشتر توسط زنان در دهات و روستاهای اطراف همدان تولید می شود. پشم مورد نیاز از باختران، خرم آباد، سبزوار فراهم می آید و به نام برچین یعنی تار بدون الوان معروف است.

گره:

قالیها و قالیچه های استان همدان تقریباً بدون استثنا، با گره ترکی بافته می شوند زیرا بیشتر ساکنان این استان که بالغ بر یکصد روستاست، ترک زبانند اما گره فارسی نیز معمول است. غیر از چند موردی که استثنایی است، هزاران تخته قالیچه ای که در روستاهای همدان تهیه می شود، همگی مانند قالیبافان عشایر بلوچ و شمال خراسان و قبایل افشاری در کرمان و عشایر فارس یک پوده بافته می شوند. غیر از اینها که گفتیم سایر جاها قالیهایی خود را یک پوده نمی بافند، قالیهایی شهرهای تبریز، مشهد، کرمان، اصفهان، کاشان و قم دو پوده بوده و بعضی اوقات هم سه پوده است، که با معاینه پشت قالی یک پوده با دو پوده آنها قابل تشخیص است. قالیهایی و قالیچه های استان همدان تقریباً بدون استثنا، با گره ترکی بافته می شوند.

رنگ بندی فرش همدان:

قالی های همدان عاری از نقوش تزئینی بسیار پیشرفته بوده و بافت آنها چندان ظریف و لطیف نیست. با وجود اینها، بی پیرایگی و سادگی آنها در امر مربوط به رنگ و ظرافت های مربوط به اختلاف رنگ موجب پاره ای از ارزش ها برای این قالی ها می گردد. این قالی ها با دور شدن از سنت ایرانی، که استفاده از مایه های رنگ های زنده را ترجیح می دهد، از مجموعه ای از مایه های رنگ قهوه ای پشم شتری استفاده می کنند که از طریق رنگ های نقش های تزئینی (قرمز، قرمز صورتی، آبی، سبز، بلوطی تیره) جان تازه ای می گیرد. تا حدود سال 1۸۸0 در این قالی ها رنگ های گیاهی به کار رفته است. جاکوبی در بین این رنگ ها، استفاده از رنگ قرمز تیره ای را کشف می کند که این رنگ در قالی های قدیمی شیراز نیز دیده می شود. این رنگ عبارت از رنگ قرمزی است که توسط حشره قرمز دانه به دست می آید.

رنگری فرش همدان:

در حال حاضر غیر از رنگهای طبیعی سهل الوصول و ارزان بقیه رنگهای طبیعی جای خود را به رنگهای صنعتی و جوهری داده اند. رنگهای قرمز را از روناس و رنگ سبز طبیعی را از برگ مو و انواع آبی را از نیل به دست می آورند. رنگهای قالیبافی معمول و متداول در استان همدان عبارتند از: ابراقی (نوعی سبز و روشن)، سبز (روشن و سیر)، زرد، طلایی، نارنجی، سرمه ای، آبی سیر و روشن، پنبه ای (صورتی)، زرشکی، حلوابی (شتیری تیره)، کرم و فیروزه ای. صرف نظر از رنگهای مذکور رنگهای چره ای (پشم خالص سفید)، سودگل (بور)، مخلوط (همراه پشمهای دباغی)، سفید سودایی، سفید سیاه، از جمله رنگهای مرسوم هستند که در قالی بافی استان به کار می رود. رنگری در شهر به وسیله رنگرز حرفه ای، که در کار خود ماهر و با استعمال رنگهای صنعتی آشناتر است انجام می گیرد، حال آنکه در مناطق روستایی که اصلاً قالیهایی ارزان قیمت بافته می شود بافندگان یا رنگرزهای دوره گرد چندان دقتی در امر رنگ کردن خامه نشان نمی دهند؛ به همین دلیل، رنگها غالباً ثبات ندارند و قالیهایی تولیدی پیش از صادر شدن در کارگاهها شستشوی دوا شور می شوند تا رنگشان ثابت بماند. هزینه رنگری نیز متفاوت با رجشمار قالی است. به عنوان مثال اجرت رنگری برای خامه ظریف و رجشمار 140 گره (ایلمیک) در چارک بیشتر از خامه معمولی و رنگهای مصنوعی خواهد بود.

ابعاد فرش همدان:

معمولاً در مناطق شهری بافت 2*3 و بزرگتر بافته میشود. ولی در مناطق روستایی بافت متداولترین قطعه، قالیچه های دو ذرع، ذرع و نیم، چارک، پشتی، خرک و کناره است. در برخی نقاط بافت گلکی نیز معمول هست. متداولترین قطعه این قالی ها، کله ای ها و کناره ها هستند و این امر بویژه در قالی های بافت قدیمی دیده می شود.

انواع فرش همدان

ملایر، نهاوند، تویسرکان، کبودرآهنگ و اسدآباد جزء شهرهای مهم همدان هستند که فرشهای آنها شهرت جهانی دارد. فرشهای بخش همدان به جز فرشهای بافته شده در شهرهای بالا شامل بیبیک آباد، حسین آباد، طرح قزوین، درجزین، انجلاس، مزلقان و برچلو نیز میشود. فرشهای نفیس این ناحیهها به همان نام محل شناخته و فروخته میشود. فرشهای سادهتر با عنوان کلی فرش همدان شناخته میشوند. ویژگیهای برخی از فرشهای دستبافی که با نام فرش همدان شناخته میشوند عبارتند از:

فرش برچلو همدان

فرش برچلو ترنجی به رنگ روشن دارد و غالباً طرح تکرارشونده هراتی روی آن به چشم میخورد. زمینه فرش برچلو معمولاً قرمز یا سپید رنگ است و نقوش آن با رنگهای قرمز، آبی، طلایی و سبز جان گرفته است. پرزهای فرش بلند روگیری میشود و کیفیت پشم آن نیز متوسط است.

فرش بیبیک آباد

فرش بیبیک آباد نوعی فرش دستباف ایرانی است که زمینهی آن غالباً به شیوه سنتی، آبی یا قرمز رنگ است و رنگهای آبی، سبز و عاجی برای جلوه دادن به طرحهای فرش به کار برده شده است. فرشهای این ناحیه با گره ترکی بافته میشود و معمولاً ترنجهای بزرگی روی آن به چشم میخورد که با طرح هراتی احاطه شده است. چله فرش بیبیک آباد معمولاً پنبهای است و فرش با خامه پشمی بافته میشود. قالی بیبیک آباد مانند دیگر فرشهای همدان به صورت تک پود بافته میشود. هنرمندان این ناحیه فرش را در اندازه بزرگ میبافند.

فرش درجزین

درجزین نوعی فرش دستباف ایرانی است که در روستای درجزین استان همدان بافته میشود. طرح فرش درجزین با نقوشی تکرارشونده، ترنج مرکزی یا طرح افشان تشکیل شده از گل‌های جدا از هم رسم میشود. فرش درجزین نیز به رسم معمول قالیبافی همدان با یک پود بافته میشود و رنگهای غالب آن سفید، قرمز و آبی است. فرش درجزین از نظر رنگ و طرح شبیه فرش لیلیان و ساروق است. این فرش زیبا در ابعاد رانر و قالیچه، در اندازه دو در چهار بافته میشود. این فرشها به دلیل ماهیت بادوامشان محبوبیت بالایی نزد طراحان داخلی دارند. فرش درجزین معمولاً با خامه پشمی روی چله پنبهای بافته میشود.

فرش انجلاس همدان

فرش انجلاس نوعی فرش دستبافت ایرانی است که در جنوب همدان تولید میشود و به سبک فرشهای همدان با یک پود و با گرهترکی بافته میشود. نقشه‌های پرکاربردترین طرح در فرشهای انجلاس است. رنگهای غالب فرشهای انجلاس قرمز، عاجی و آبی است. فرش انجلاس شبیه به فرش حسین آباد است.

فرش حسین آباد

فرش حسین آباد در ناحیه همدان بافته میشود و مشخصه‌ی آن طرحهای هندسی متمایز با نقش هراتی و بوته است. قرمز، آبی و عاجی رنگهای غالب فرش حسین آباد است. فرش حسین آباد به فرش انجلاس شباهت دارد. این نوع فرش معمولاً روی چله پنبهای بافته میشود و بسیار بادوام است.

فرش کبودرآهنگ

فرش کبودرآهنگ در شمال شرقی استان همدان بافته میشود و معمولاً ترنج لوزی شکلی در مرکز آن دیده میشود که با گلهای افشان احاطه شده است. فرش کبودرآهنگ با گره ترکی روی چله پنبهای بافته میشود و به سبک قالی همدان یک پود دارد. قالی کبودرآهنگ معمولاً در اندازه بزرگ و با رنگهای قرمز، آبی و عاجی بافته میشود.

فرش لیلیان

فرش لیلیان یکی از قالیه‌های زیبای ایرانی است که از نظر طرح و بافت بیشترین شباهت را به قالی ساروق دارد. اصطلاح لیلیان بیشتر در ایالات متحده کاربرد دارد و در اروپا کمتر شناخته شده است. طرح و رنگ فرش لیلیان به فرش درجزین نیز شبیه است. فرش لیلیان نرم‌تر و سست‌تر از فرشهای متراکم‌تر ساروق یا فرشهای ضخیم‌تر درجزین است.

ساختار فرش لیلیان

فرش لیلیان به سبک فرشهای همدان به صورت تک‌پود و با گره ترکی بافته میشود. قالی آنتیک لیلیان بافت ظریفی دارد. فرش لیلیان چله پنبهای دارد و با خامه پشمی نرم بافته میشود. پرز فرش معمولاً به صورت بلند روگیری میشود. بافت محکم قالی لیلیان در محیطهای با رفت و آمد متوسط تا زیاد به خوبی دوام می‌آورد.

طرح و رنگ فرش لیلیان

رنگهایی در طیف قرمز یا صورتی در زمینه و طرح فرش لیلیان به کار برده میشود و نقش و نگارهای قالی با استفاده از رنگهای آبی و خنثی جلوه بیشتری پیدا میکند. بعضی فرشهای لیلیان مانند بسیاری از فرشهای ساروق شسته و رنگ زده شده است، در واقع بسیاری این فرشها را با فرشهای ساروق اشتباه میگیرند. فرش لیلیان با طرحهای گلدار بافته میشود و زمینه آن مملو از نقشهای منحنی شکل است. اندازه‌های متداول این فرش از دو در سه تا هشت در ده پا است. قالی دستباف لیلیان بافت محکم و منسجمی دارد که به دلیل بافته شدن با مواد باکیفیت دوام و عمر بالایی دارد. نقشه‌های زیبا و پرجزییات، رنگهای جذاب و پشم اعلا فرش لیلیان را به فرش محبوب طراحان داخلی تبدیل کرده است.

فرش ملایر

فرش ملایر در جنوب استان همدان، بین همدان و اراک با طرحهای متنوعی شامل نقشههای افشان با نقوش هندسی بافته میشود. فرش ملایر بافت ظریفی دارد و به سبک فرشهای همدان با گره ترکی و به صورت تک پود بافته میشود.

فرش مزلقان

فرش مزلقان نیز مانند قالی دستباف همدان معمولاً با گره ترکی و به صورت تک پود بافته میشود. مشخصه‌ی فرشهای مزلقان ترنج منحصراً به فردی است که در مرکز فرش به چشم میخورد. این ترنج مرکزی با طرحهای نوکتیزی احاطه شده است که از آنها با اصطلاح "موتیف صاعقه" نیز یاد میشود. سایه‌های آبی و قرمز رنگهای غالب فرش مزلقان هستند. اشعار داخل جدول قرار گیرد و از نظر طولی مانند نمونه تنظیم شود.

فرش تویسرکان همدان

طرح معمول فرش تویسرکان همدان خط زیگزاگی است که در امتداد حاشیه فرش کشیده شده است و یادآور فرشهای ملایر است. در مرکز فرش معمولاً یک ترنج بزرگ دیده میشود. آبی نیلی و بژ رنگهای غالب در فرش تویسرکان است.

فرش نهاوند

فرش نهاوند فرش دستبافت با بافت زبر است که با پشم براق مرغوب بافته میشود. رنگهای معمول فرش نهاوند قرمز یا آبی است و فرش مزین به طرحهای هندسی و عشایری است. ترنج نیز در فرشهای نهاوند دیده میشود. رنگهای تیره در ترکیب با قرمز، صورتی، آبی و سبز ترکیب رنگ چشمناوای را ایجاد میکند.

فرش طرح قزوین

فرش طرح قزوین برخلاف دیگر فرشهای همدان به صورت دوپود و عمدتاً با رنگهای سبز، عاجی، آبی و قرمز بافته میشود. بافندگان این ناحیه غالباً طرحهای دیگر فرشهای ایرانی مانند کرمان و ساروق را کپی میکنند.

فرش اسدابآباد همدان

فرش اسدابآباد فرشى بادوام و متنوع است كه طرحهاى آن از نقوش هندسى تا گلدار و طرح افشان هراتى متغير است. قرمز رنگ غالب فرش اسدابآباد است.

مهربان

مهربان نه یک روستا، که بخشی واقع در شمال غربی همدان و دارای نزدیک به 60 روستا است که قالیبافی در آنها رواج دارد. فرش مهربان به روش سنتی با گرههای متقارن و تارهای پنبهای بافته میشود و بافته پس از اتمام هر رج فقط یک پود را روی رج جدید قرار میدهد. قالیبافان بخش مهربان همواره فرشهایی مرغوب بافتهاند که از دهه 1930 و 1940 تاکنون هیچ تغییری نکرده است و هنوز هم طرحهای قرن نوزدهم میلادی بر روی آن به چشم میخورد. زمینه فرش مهربان کرم رنگ است و نقوشی کوچک و ترنجهای بادامی شکل با ضمیمههای کشیده زینتبخش آن است. البته بعضی فرشهای مهربان نیز طرح گلدار دارند که در رنگهای آبی و قرمز دیده میشود.

انواع دیگر فرش همدان

رودبار

ساوه

نفرش

تاج آباد تاجی آباد

تویسرکان

ویژگیهای فرش دستباف همدان به طور اجمالی

خصوصیات قالی دستباف همدان عبارتند از:

طرح و نقشه: فرش همدان معمولاً طرح هندسی دارد. اکثر فرشهای روستایی همدان ترنجی مرکزی دارند که به صورت تکپود بافته شده است.

• **کیفیت:** فرش همدان فرشی مرغوب و ممتاز است. فرش همدان فرشی بادوام است که رنگ و طرح خود را سالیان سال حفظ میکند.

• **شکل و اندازه:** فرش همدان در اندازههای مختلف یافت میشود، البته اکثر فرشهای همدان در اندازه متوسط چهار در شش تا هشت در ده پا بافته شده اند. این روزها میتوانید رانرهای زیبایی را با کیفیت و طرح عالی در همدان پیدا کنید.

• رنگ: قرمز پررنگ و آبی سیر رنگهای غالب در فرشهای همدان است و عاجی به عنوان رنگ متضاد به کار برده میشود. رنگهای دیگری مانند آبی، قهوه‌ای و سبز روشن نیز در فرشهای جدیدتر دیده میشود.

• بافت: فرش همدان با پشم نرم بافته میشود و بافتی نازک و محکم دارد.

• چله: تار و پود فرشهای همدان عمدتاً پنبهای است.

• گره: قالیافان همدانی از گره ترکی استفاده میکنند و اکثر فرشها بافت مسطح دارند.

• قیمت: فرش همدان جزء مرغوبترین و نفیسترین فرشهای دستباف ایرانی است. (خاطر داشته باشید که طبق یک قاعده کلی هر چه تعداد گره ها در یک اینچ مربع بالاتر باشد فرش گرانتر است).

و در آخر

فرش همدان به لحاظ دارا بودن تنوع می تواند یکی از انتخابهای اول برای فروش و صادرات در بازار داخلی و خارجی باشد ولی این امر مستلزم بافت فرش براساس سلاقی روز دنیا و کیفیت مطلوبه ، مسئله‌ای که سالهای اخیر به سبب سود بیشتر برخی افراد مغفول مانده بود و آسیب جدی نیز به این بخش وارد کرده . طی دو دهه اخیر بافت فرش تا حدودی از نظر کیفیت تنزل پیدا کرده . البته در یکی دو دهه اخیر از مواد بی‌کیفیت در تولید انواع فرشها استفاده شده . برای تولید فرش باید اتاق فکر ایجاد شود. تولید فرش باید بر اساس رنگ سال و حفظ نقشه باشد و کیفیت آن افزایش یابد. با دنیا فاصله بسیاری داریم و باید فاصله‌ها را کاهش دهیم تا به گذشته‌ای برسیم که از فرش همدان در اروپا و آمریکا به خوبی استقبال می‌شد، متأسفانه بازارهای خود را نیز از دست داده ایم. از تولیدکنندگان حمایت لازم صورت نمی‌گیرد و امروز اگر مشتری نیز پیدا شود، نمی‌توان تقاضاها را پاسخ داد، ساماندهی فرش تنها از عهده اداره سازمان صنعت، معدن و تجارت بر می‌آید. دست‌اندرکاران فرش زمانی که رقبای ما به خوبی حرکت می‌کردند، از مصالح بی کیفیت استفاده کردند و بخشی از بازار را از دست دادند. امروز پشم طبیعی به افغانستان صادر می‌شود و پس از آن فرش در افغانستان بافته و به نام ایران در جهان فروش می‌رود.....